

Over ouderen &
financieel misbruik

**“Mijn stiefdochter
deed mijn
administratie en
ik vertrouwde
haar volledig”**

Steeds vaker zijn ouderen het slachtoffer van financiële uitbuiting.

Sommigen weten dat er iets niet in de haak is, maar laten het oogluikend toe. Uit schaamte, of uit angst het contact te verliezen met de weinige mensen die nog op bezoek komen.

TEKST ANGELA JANS

Het misbruik kwam aan het licht toen ze een doosje paracetamol nodig had en erachter kwam dat ze zo diep in het rood stond dat ze het niet kon betalen. Joke (77): "Ik zei: 'Maak dan even wat over van de spaarrekening'. Mijn stiefdochter antwoordde: 'Dat kan niet, daar staat niets op'. Ik wist niet wat ik hoorde. Volgens mij moest er minstens een ton op staan."

Zeker één op de twintig thuiswonende 65-plussers in Nederland wordt fysiek dan wel psychisch mishandeld of financieel uitgebuit. Dat blijkt uit een onderzoek in opdracht van het ministerie van Volksgezondheid. Naar schatting zijn jaarlijks dertigduizend ouderen de dupe van financieel misbruik, dat zijn meer dan tachtig mensen per dag. Jacqueline Herrema, coördinator bij Stichting Mentorschap West-Brabant, maakt het wekelijks mee. "Toen we de melding van Joke kregen, had ze zestig euro in haar portemonnee. Dat was alles wat ze nog had. Vermoedelijk is er veel meer dan honderdduizend euro weg, een bewindvoerder probeert het in kaart te brengen. Hij kijkt tot vijf jaar terug."

Goede bedoelingen

Inmiddels is er al een huurachterstand van bijna drieduizend euro boven water gekomen en ligt er een aanmaning van de internetprovider. Voor beide

zaken had Joke machtigingen lopen. De hulp in de huishouding is gestopt omdat ze haar niet meer kan betalen. Jokes geld is verdwenen. De dader is vermoedelijk haar stiefdochter. De dochter van haar tweede partner, die een halfjaar geleden overleed. Ook toen haar vader nog leefde, deed ze de administratie en nam ze de post en bankafschriften mee naar huis. Joke controleerde niets, twijfelde geen moment aan de goede bedoelingen. "Ik mocht haar erg graag. Sinds ik weet dat het geld weg is, heb ik haar niet meer gezien. Dat hoeft ook niet, ik ben er klaar mee. Gewoon doorgaan, niet zeuren, heb ik vroeger thuis geleerd. Je moet vooruit. Maar als straks blijkt dat mijn partner er ook achter zat, wat ik inmiddels vrees, ga ik alsnog huilen. Het komt ook wel een beetje door mezelf. Mijn stiefdochter weet hoe ik ben: als ik een ander kan helpen door iets te geven, doe ik dat", zegt Joke bijna verontschuldigend. "Al mijn sieraden heb ik haar geschonken, veel goud en een bijzonder kruisje van Fabergé. Ze heeft zelfs een splinternieuwe auto gekregen. Ze kocht een grote, dan konden wij altijd meerijden zei ze. Nou, dat is nooit gebeurd."

Joke, die de 'schuld' deels bij zichzelf neerlegt, is een kwetsbare oudere ten voeten uit, stelt Herrema. "Maar dat is de wereld op zijn kop. Ook als je ogenschijnlijk vrijwillig grote cadeaus geeft, als het

▷

In 75 tot 85% van de gevallen is de dader een familielid of een goede bekende

buitenproportioneel is of je bent misleid, dan is het achteraf niet 'eigen schuld, dikke bult'. Misbruik maken van vertrouwen is een onrechtmatige daad. Dat mag niet, dat is verboden. Maar dat weten veel mensen niet."

Topje van de ijsberg

Kinderen, kleinkinderen, een neef of nicht, de buurvrouw, een vriend. In 75 tot 85% van de gevallen is de dader een familielid of een goede bekende. Bij Veilig Thuis komen er landelijk dagelijks meldingen binnen. Alleen al het meldpunt van Veilig Thuis Gelderland-Zuid krijgt vier tot zes telefoontjes per week over een vermoeden van financieel misbruik. Uit onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau blijkt dat dit waarschijnlijk slechts het topje van de ijsberg is. De ouderen in kwestie doen namelijk lang niet altijd aangifte. Vaak zijn ze sterk afhankelijk van de verdachte in kwestie. Ze zijn bang het contact te verliezen, willen geen ruzie met hun kinderen of de pleger belet hun aangifte te doen. Soms hebben ze het misbruik niet in de gaten en komt het pas aan het licht als de deurwaarder op de stoep staat. "Gelukkig zien we ook dat omstanders bij vermoedens wél aan de bel trekken", zegt Suus Mijland van Veilig Thuis Gelderland-Zuid. Zij krijgt geregeld telefoontjes van mantelzorgers, burens of familieleden die een situatie niet vertrouwen. Bij Veilig Thuis sturen ze dan iemand naar de oudere in kwestie om te onderzoeken of er iets aan de hand is. Het komt ook voor dat een slachtoffer toch zelf iemand in vertrouwen neemt. "Een vrouw

van 94 lag in het ziekenhuis toen ze de nachtzuster vertelde dat ze vreesde dat een man uit de straat die altijd boodschappen voor haar deed, haar rekening kaalplukte. De verpleegster heeft de volgende ochtend meteen bij ons aan de bel getrokken. Ons eerste doel is dan zo snel mogelijk veiligheid bieden door meteen de rekening te laten blokkeren. Vaak betrekken we er andere hulpverleners bij, mensen uit het wijkteam en familieleden. Het slachtoffer krijgt een mentor, die helpt bij alle praktische en emotionele zaken. Soms wordt ook de politie ingeschakeld. Op verzoek van de familie wordt vervolgens meestal beschermingsbewind aangevraagd", zegt Mijland.

'Dat overkomt mij niet'

Zo'n bewindvoerder is Ben Steenvoorden. Hij weet uit ervaring hoe moeilijk het is om een dader aan te wijzen. "Ik kwam ooit bij een dementerende vrouw. Ze had helemaal niets meer. Geen eten, geen kleding in de kast, niks. Waar gaat haar geld naartoe?, vroeg ik me af. Toen bleek er een 'vriendin' te zijn die elke week even langskwam en op verzoek van de dementerende vrouw contanten ging pinnen", vertelt Steenvoorden. "Als iemand elke week duizend euro pint en zegt dat hij die vervolgens bij de oudere inlevert, zie dan maar te bewijzen dat dit niet zo is." Iedereen denkt altijd dat financieel misbruik, of zeg maar gerust diefstal, hen niet zal gebeuren. Maar dan gebeurt het toch. Het komt niet alleen voor bij ouderen die in de war beginnen te raken, het komt ook voor bij mensen van wie de partner die

*Zo'n 30.000
ouderen zijn
jaarlijks
de dupe van
financieel
misbruik*

Senioren en veiligheid

In de brochure *Senioren en veiligheid* van de politie staan tips voor ouderen over hoe om te gaan met financiën. Een paar voorbeelden:

- Geef nooit pas én pincode af. Als u zelf niet meer kunt pinnen, vraag de bank om advies of schakel een bewindvoerder of mentor in. Dat kan een bekende zijn, maar ook een onafhankelijke persoon via de Stichting

Mentorschap Nederland, mentorschap.nl.

- Laat de bank een daglimiet instellen, of open een 'zakgeldrekening' waar bijvoorbeeld € 50,- per week op wordt gestort.
- Leg afspraken vast bij de notaris, maak een Levenstestament. Daarin staat wie de financiën mag regelen als u het zelf niet meer goed kunt door bijvoorbeeld een ziekenhuisopname of ouderdom. (Bron: politie.nl)

“Die huisvriend heeft zeker anderhalve ton gestolen van mijn 96-jarige tante”

Alice (52): “Mijn maag draaide om toen ik per ongeluk een bankafschrift van mijn tante zag liggen. Ik liep haar kantoortje in om iets te pakken, toen ik de afschriften open en bloot zag liggen. Mijn oog viel op een bedrag en ik dacht: wat gek, een overboeking van vijftien duizend euro naar Zuid-Afrika. Automatisch bladerde ik verder en zag meer grote bedragen met rare omschrijvingen als: ‘met warme hand’ of ‘volgens afspraak’ en overal stond zijn naam bij, alles ging naar dezelfde man. Ik schrok me wild. Ik wist meteen: dit klopt niet. Slapeloze nachten had ik ervan. Wat moest ik doen? Wie gaat mij geloven? Ik wilde natuurlijk niet ten onrechte iemand beschuldigen. Uiteindelijk heb ik de buurman van mijn tante in vertrouwen genomen. Hij schrok ook en geloofde mij gelukkig meteen. Samen hebben we mijn 96-jarige tante verteld dat we het vermoeden hadden dat er grote bedragen van haar bankrekening waren gestolen door een bepaalde huisvriend. Ze riep: ‘Het kan niet, hij is als een zoon voor mij, hij doet alles voor mij!’ Ze kende de dader al zeker vijftig jaar. Hij werkte al vanaf zijn zestiende bij het bedrijf van haar en haar man. De laatste jaren deed hij haar boodschappen én de boekhouding. Toen bleek dat er inderdaad veel geld weg was, heeft ze dagenlang gehuild. Inmiddels is duidelijk dat het om ruim anderhalve ton gaat. We hebben geprobeerd een schikking te treffen, maar hij weigert en ontkent dat hij het geld heeft gestolen. Nu komt er een rechtszaak. Ik hoop dat hij wordt veroordeeld, dat hij alles moet terugbetalen. Of de bak in gaat. Of allebei, nog mooier.”

altijd de financiën regelde, is overleden. Bij ouderen zonder computer, die niet uit de voeten kunnen met internetbankieren. Eenzaamheid is ook een grote risicofactor. Het wordt ook gedaan door iemand die zo ‘vriendelijk’ is om te ‘helpen’, die de pinpas krijgt om even de boodschappen te doen. Niet zelden begint het met een paar extra boodschappen die op kosten van de oudere in de eigen tas mee naar huis gaan. Dan gaat het van kwaad tot erger. Het komt voor dat spullen uit de woning verdwijnen, kleding, sieraden, schilderijen, meubels, van alles. Als er al aangifte bij de politie wordt gedaan, volgt lang niet altijd een uitgebreid onderzoek. Met ‘te weinig aanknopingspunten’ of ‘tijdgebrek’ als reden.

Waarschuwen

“Het is gebeurd. Ik kan er niets meer aan doen. Van mijn geld zie ik waarschijnlijk niks meer terug”, aldus slachtoffer Joke. “Ik wil mijn verhaal vertellen om anderen te waarschuwen. Mensen erop wijzen dat ze op hun hoede moeten zijn en dat ze weten waar ze naartoe kunnen als ze vermoeden dat er iets niet klopt. Ik had geen idee. Toen bleek dat ik helemaal geen geld meer had, heb ik mijn zus verteld

“Als iemand zegt dat het gepinde geld is ingeleverd bij de oudere, zie dan maar te bewijzen dat dit niet zo is”

wat er aan de hand was. Zij heeft de zorgcoördinator van het verzorgingshuis waar ik woon gewaarschuwd, die was totaal ontdaan en heeft de zaak aan het rollen gebracht.”

Er ligt een aangifte bij de politie. “Ik hoop dat het een strafzaak wordt”, zegt Herrema van Stichting Mentorschap. “Het komt voor dat daders worden veroordeeld tot terugbetaling en een werkstraf. Dat zijn wel hoeramomentjes voor mij. Het zal je maar overkomen, bestolen worden door je eigen kind of door je stiefdochter.” Toch zien de meeste ouderen hun geld nooit meer terug, weet bewindvoerder Steenvoorden: “Meestal is al het geld verdwenen. En van een kale kip kun je niet plukken.” □

Er is sprake van financieel misbruik als iemand:

- Geld, sieraden of goederen wegneemt (steelt)
- Een machtiging en/of bankrekening misbruikt
- Een testamentwijziging of wilsbeschikking afdwingt
- Geld gebruikt om zelf boodschappen te kopen
- Huishoudgeld of geld voor andere middelen achterhoudt
- Ongevraagd eigendommen verkoopt.

(Bron: *Veilig Thuis*)

Veilig Thuis

Hebt u advies of hulp nodig? Bel met Veilig Thuis op 0800-20 00 (gratis en dag en nacht bereikbaar).